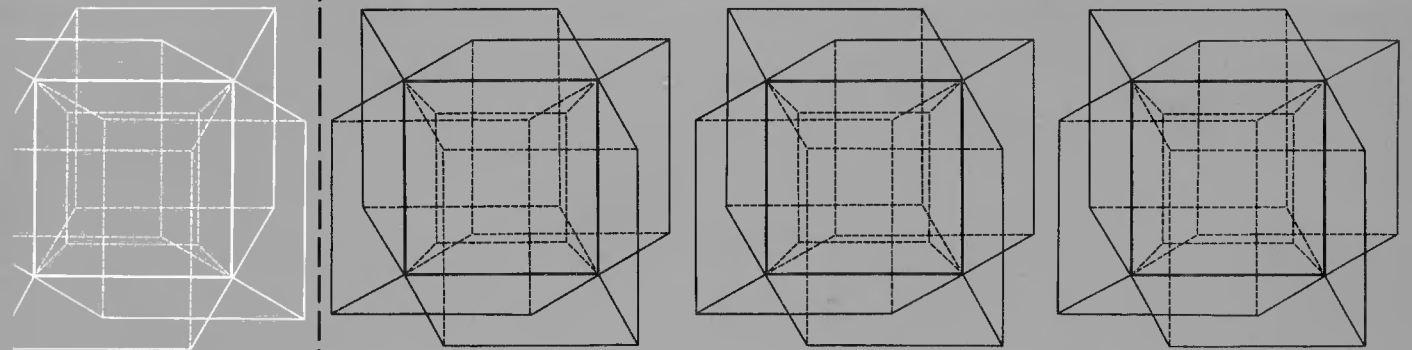

B01-1977, j-8

Verslag juni 1977-meï 1978

Tussentijdse balans van een
experimentele periode

VERSLAG

DR. E. BOEKMANSTICHTING

1 juni 1977 - 1 mei 1978

INHOUD

I	INLEIDING	1
	voorgeschiedenis	1
	directie	3
	bestuur	4
	staf	5
	bibliotheek/dokumentatie	6
	sekretariaat	7
	toekomst	7
II	BIBLIOTHEEK EN DOKUMENTATIE	10
	algemeen	10
	uitgangspunten	12
	dokumentatie	16
III	PROJEKTEN EN ADVIEZEN STAF	18
	algemeen	18
	mengelwerk	20
	grote projecten	29
	- Kulturele Eudised	29
	- Nederlandstalige Thesaurus	29
	- Handboek Beeldende Kunst	30
	- Kunstprijzen	32
	- De Appel	32
	- Ruimtelijke Vormgevers	33
	- De Kroniek van het Beeldend Kunstonderzoek	35
	- Rotterdams Kunstbeleid	36
	- Création Musicale	38
	- Kunstkrant Rijksmuseum	40
	- Gratis toegang Amsterdams Historisch Museum	41
	- Fondsvorming	42
	- Onderzoek en experiment in kunstonderwijs	43
	- Kans voor de dans	43

BIJLAGEN:

- 1 Taakstelling van de Boekmanstichting voor de experimentele periode
- 2 Notitie betreffende bestuurs- en direktietaken
- 3 Bibliotheek/dokumentatiefunctie van de Boekmanstichting: enkele uitgangspunten
- 4 Brief aan de NOS inzake onderzoek radiobeluistering d.d. 30 maart 1978
- 5 Interim-verslag kunstprijzen (2-1-1978)
- 6 Rapport De Appel
- 7 Peter Brunsmann, De Appel onderzocht, in: Informatiebulletin van de Amsterdamse Kunstraad, nov. 1977
- 8 Peter Brunsmann, Omgeving en Kunst, in: Museumjournaal 1978, nr. 2
- 9 Pim Fenger en Otto Valkman, Rotterdams Kunstbeleid, een Diagnose
- 10 Pim Fenger en Otto Valkman, Voortgangsverslag en onderzoeksvoorstel
- 11 Brief van 25 april 1978 aan de heer G.A. Lawson, afd. Kunstzaken gemeente Rotterdam
- 12 Otto Valkman, het Kunstkrantabonneebestand
- 13 Otto Valkman, Gratis naar het Amsterdams Historisch Museum (en korte samenvatting)
- 14 Tussentijdse nota Fondsvorming
- 15 Mathilde Boon en Annelies Schrijnen-Van Gastel, Kunsten in Onderzoek. Onderzoeksfunctie in muziek- en theateronderwijs
- 16 Kans voor de Dans. Knelpunten in de aansluiting van het dansonderwijs op de danspraktijk.

I. INLEIDING

voorgeschiedenis

Voor een periode van twee jaar, die op 1 juni 1977 is ingegaan, is de Boekmanstichting door de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, op een noodrantsoen gezet. Via de zogeheten evaluatie dient de onafhankelijke Stichting op gezette tijden verslag uit te brengen over de voorziene en onvoorziene gevolgen van deze ministeriële depêche in de vorm van tussentijdse verslagen omtrent de toestand van de patient.

In het eerste van deze verslagen, dat de periode van 1 juni 1977 tot 1 mei 1978 bestrijkt, past een verwijzing naar de moeizaam tot stand gekomen afspraken over de taakstelling van de Boekmanstichting, zoals die althans gelden voor de experimentele fase. In de besprekingen met het Departement, die geduurd hebben van januari 1976 tot april 1977 zijn achtereenvolgens het fundamentele en het toegepaste wetenschappelijke onderzoek en het onderzoek in opdracht van derden uit het takenpakket van de Boekmanstichting gehaald met de bedoeling dat met name het fundamentele en het toegepaste onderzoek door de Minister zouden worden toebedeeld aan universitaire en para-universitaire instituten. Het werkterrein van de Boekmanstichting is in het vervolg telkenmale omschreven als "het ontmoetingspunt van lijnen, die vanuit het veld, het beleid en de wetenschap inspelen op de belangen van kunst en cultuur". (bijlage 1: taakstelling).

Geplaatst op dat ontmoetingspunt moet het bestuur van de Stichting allereerst constateren, dat de ruimte voor ontmoetingen nogal bekrompen is tengevolge van de drastische ingreep in de begroting van de Stichting.

De vraag is of de bevoegdheid van de Stichting daarmee in de praktijk niet lijkt gereduceerd tot een administratieve en vertalende opdracht, een vraag die overigens voor vele gesubsidieerde instellingen opgaat. De begrotingsruimte is voor de experimentele fase met meer dan de helft ingekrompen tot 600.000 guldens per jaar. Gegeven deze materiële limiet en de personele konsekventies daarvan is de nadruk die in de nieuwe taakstelling valt op dokumentatie, voorlichting en desk-research als service-verlenend instituut aan veld, beleid en wetenschap een opdracht die slechts gebrekkig kan worden nagekomen. Het bestuur heeft op deze handicaps één en andermaal gewezen in het overleg met het Departement dat voorafging aan de formele goedkeuring van de begroting voor de experimentele fase, speciaal in het vertrouwelijk overleg dat op 11 maart 1977 heeft plaatsgevonden tussen de heren Breunis van het Stafburo Culturele Zaken en de heren Henny, Groffen, Janssen en Welters van de Boekmanstichting. Van de zijde van de laatsten is toen uitdrukkelijk gewaarschuwd dat het weinig zinvol is om de taakstelling aan te vatten, terwijl de minimale mogelijkheden daartoe niet worden geboden.

Het is voor een zakelijke beoordeling van het werk van de Stichting nodig deze feiten en de daaraan ten grondslag liggende verschillen van inzicht tussen de Minister en het bestuur van de Boekmanstichting te releveren. Taakstelling en beschikbaar gestelde middelen korresponderen niet en de noodgedwongen aanvaarding van deze situatie door het Stichtingsbestuur laat onverlet dat het bestuur zorgen houdt of het nieuwe takenpakket volledig en in voldoende mate onafhankelijk kan worden vervuld.

Het lijkt zinvol in deze excursie naar een pijnlijke episode nog eens nadrukkelijk te wijzen op een passage uit de brief van 12 januari 1977 van de Minister van CRM aan de Boekmanstichting, waarin de nieuwe taakstelling werd geïnitieerd met de ministeriële bemerking: "Dit vereist een onafhankelijk functioneren van uw Stichting, onafhankelijk van de directe belangen van welk der betrokken partijen dan ook".

De verslagperiode is in sterke mate beheerst door de konsekwenties van de in het voorafgaande gememoreerde moeilijkheden, i.c. door de inkrimping van het personeelsbestand, de persoonlijke problematiek die dit voor alle personeelsleden en het bestuur van de Stichting meebracht en door de heroriëntatie van het personeel op de nieuwe taakstelling. Ook de verhuizing van het buro van de Stichting en de restauratie en inrichting van het pand Herengracht 415 heeft veel tijd en energie van de personeelsleden geëist. Tengevolge van de opzegging van de huur van een gedeelte van de buroruimte aan de Oostelijke Handelskade per 1 maart 1978 moesten de stafleden vanaf die datum tot 15 september 1977 hun werkzaamheden thuis verrichten. Het pand Herengracht dat een ingrijpende verbouwing moest ondergaan, kon eerst op 15 september volledig in gebruik worden genomen. De zo broodnodige verbetering in de kommunikatie van de stafleden onderling en van de stafleden met de overige personeelsleden werd hierdoor niet bevorderd.

directie

De directeur van de Stichting, Drs. L.A. Welters, beëindigde op 1 april 1977 zijn werkzaamheden als zodanig.

In de vakature werd na overleg met het Departement voorlopig niet voorzien om te voorkomen dat de omvang van de staf verder moest worden ingekrompen. Met de koördinatie van de werkzaamheden werd de sekretaris van het bestuur, Dr. W. Groffen, belast. De minimaal te zijner beschikking staande werktijd, een halve dag per week, is vrijwel geheel opgeëist door het leidinggeven aan de reorganisatie van het personeelsbestand, het overleg met het GAB en de respectievelijke vakbonden van de personeelsleden. De penningmeester van het bestuur, Drs. O. Janssen, nam de financiële taken van de directeur over met dien verstande dat een belangrijk deel van de uitvoerende taak, ook in verband met het vertrek van de boekhouder, mevrouw Kiek Swaan, per 1 april 1977, werd overgedragen aan de administratie-afdeling van het Accountantskantoor Van Beek, Franken & Co.

bestuur

Ook in de bestuurssamenstelling zijn gedurende de verslagperiode enige wijzigingen gekomen.

Mevrouw Hedy d'Ancona trad op 20 januari af als bestuurslid. Zij heeft zich onder meer verdienstelijk gemaakt in de begeleiding van personeelsleden, ook en juist van degenen die in verband met de reorganisatie ontslagen moesten worden. De vakature in het bestuur, reglementair op te vullen door de Minister van CRM is opengelaten in afwachting van de voorgenomen wijziging van de statuten van de Stichting.

In de voorzittersvakature is voorzien door de benoeming per 20 januari 1978 van Jan Rogier. Hij is door het bestuur en met instemming van het personeel en de Stafafdeling Culturele Zaken van CRM per 1 april 1978 tevens belast met de waarneming van de directie.

Deze functie neemt hij waar gedurende de gehele verdere experimentele periode en wel op een arbeidskontrakt voor de helft van de normale werktijd. De formele goedkeuring en begrotingswijziging door de Minister van CRM is van Departementszijde toegezegd. Van zijn taak is evenwel uitgesloten de voltooiing van de werkzaamheden voortvloeiend uit de personele reorganisatie; hiermee blijft Dr. W. Groffen belast.

Drs. Ernst Drukker is benoemd tot vice-voorzitter van het bestuur.

staf

Twee van de vijf leden van de wetenschappelijke staf hebben in het kader van de reorganisatie de Boekmanstichting moeten verlaten: Mathilde Boon vertrok op 1 november 1977, Pim Fenger op 1 maart 1978. Over hun werkzaamheden, die zij normaal hebben voortgezet, zijn in dit verslag slechts summiere gegevens vermeld, enerzijds omdat van henzelf uiteraard geen bijdrage voor dit verslag kan worden verlangd, anderzijds omdat hun werkzaamheden grotendeels niet gerekend kunnen worden tot de nieuwe taakstelling voor de experimentele fase. Dit laatste geldt grotendeels ook voor het staflid Annelies Schrijnen-Van Gastel, die thans met zwangerschapsverlof is. Van de overige stafleden was Peter Brunsmann naast zijn gewone taken belast met de coördinatie van de bibliotheek en de dokumentatie en Otto Valkman met het toezicht op en de organisatie van de verhuizing van het bureau en de verbouwing en inrichting van het pand Herengracht 415.

bibliotheek/dokumentatie

Anita van der Bruggen, die op 1 juni a.s. zal vertrekken, heeft sedert het ontslag van de bibliothekaresse Christien de Klerk op 1 april 1977 een deel van de bibliotheek-taken overgenomen. Met het vertrek van Marjet Douze op 1 september was de gehele bezetting van de bibliotheek vakant. Na de komst van Tineke Pronk per 1 december 1977 voor halve dagen en de overplaatsing van Jacqueline Dekker van het sekretariaat naar de bibliotheek kon een begin worden gemaakt met het inlopen van de inmiddels ontstane en zeer omvangrijk geworden achterstand, met name in de aanschaf, de titelbeschrijving en de annotaties. Jacqueline Dekker volgt sinds augustus 1977 een bibliotheekopleiding. Zoals uit het vervolg blijken zal, is het bijzonder moeilijk met het huidige personeels bestand de grote achterstand van de bibliotheek in te lopen. Intussen is met de aanstelling van Ineke van Hamersveld op 15 december, tijdelijk voorzien in de functie van dokumentalist. Ten aanzien van de dokumentatie - een voor de voorlichtende taak van de Stichting onmisbare schakel - is nog geen sprake van enige vooruitgang omdat een eerste advertentie geen enkele kandidaat heeft opgeleverd die aan de vereisten van deze specifieke en op ervaring berustende taak voldeed. Inmiddels is een nieuwe advertentie geplaatst, waarin de taakstelling aangevuld is met op de werkzaamheden van de stafleden preluderende gerichtheid. De integratie van staf-, bibliotheek- en dokumentatiemedewerkers, aansluitend bij de nieuwe taakstelling van de Stichting wordt ook met deze beoogde invulling van de functie van dokumentalist, nagestreefd.

Met de komst van een vaste dokumentalist(e) zal overigens het arbeidskontraakt met de tijdelijke assistente Ineke van Hamersveld moeten worden beëindigd, omdat deze de formatieplaats van de dokumentalist bezet.

sekretariaat

Het sekretariaat wordt waargenomen door Mies van Splunter en Ina Wienesen. De bescheiden huisdrukkerij is met ingang van 1 februari 1978 buiten bedrijf gesteld, wat inhield dat de drukker Harry van den Braak de Stichting onvrijwillig verliet en dat diens assistente voor halve dagen Pamela Dietz thans alleen voor huishoudelijk werk, en dat voor de halve werkweek, in dienst is.

toekomst

Het bestuur heeft in zijn vergadering van 3 maart de taakverdeling tussen voorzitter en sekretaris als waarnemende de direktie goedgekeurd (bijlage 2: notitie betreffende bestuurs- en direktietaken) en besloten, nu de reorganisatie nagenoeg voltooid is, de voorbereiding van de wijzing van de statuten van de Stichting ter hand te nemen en de planning van taken en werkzaamheden na 1 juni 1979 voor te bereiden. De voorzitter/ waarnemend direktEUR is belast met de beleidsvoorbereiding op deze punten. Er is een statutenkommissie benoemd, waarin zitting hebben de bestuursleden Ernst Drukker en Jan Rogier en de personeelsleden Tineke Pronk en Otto Valkman.

Ten aanzien van de long term-planning worden oriënterende gesprekken voorbereid met de huidige z.g. "schragende" instanties, CRM, Raad voor de Kunst en Federatie, en vervolgens met veldorganisaties, universitaire- en para-universitaire instituten en andere mogelijke afnemers van de Boekmanstichting in de toekomst, zoals de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Museumvereniging en het Archiefwezen.

Ondanks de hiervoor geschetste moeilijkheden en frikties, die soms tot aanzienlijke vertragingen hebben geleid bij het voltooien van ter hand genomen activiteiten, blijft de Stichting streven naar konsolidatie en het bereiken van een opgaande lijn.

Over de eerste aanzetten daartoe en over de voortgang van de afzonderlijke werkzaamheden en projecten wordt in het navolgende verslag uitgebracht. Die verslagen zijn om het overzicht voor de lezer niet verloren te laten gaan zo kort en informatief mogelijk gehouden met verwijzing naar bewijsmateriaal in de bijlagen die aan dit rapport zijn toegevoegd. Met nadruk moet in deze algemene inleiding reeds gewezen worden op het belang van de hierna meer gedetailleerd behandelde projecten Eudised, Thesaurus, Handboek Beeldende Kunst, Création Musicale en het Prijzenproject voor de algemene dokumentatietaken van de Boekmanstichting, die in de taakstelling voor de experimentele periode grotere nadruk heeft gekregen.

Tastenderwijs zoekt de Stichting in deze overgangsfase naar een evenwichtige programmering en een evenwaardige dienstverlening aan de vragende instanties. Helaas is het nog niet mogelijk geweest een eigen fasering aan te brengen en een prioriteiten-schema op te stellen, omdat de beantwoording van oude en nieuwe vragen de stafleden geen tijd heeft gelaten voor bezinning op deze taken.

Datzelfde geldt voor het publicatiebeleid, in het kader van de bezuinigingen teruggedrongen tot het minimale, in het kader van de nieuwe taakstelling juist van groot gewicht, maar met het oog op de achterstand bij bibliotheek en dokumentatie en het gebrek aan mankracht welhaast onuitvoerbaar.

Toch zal op korte termijn juist over het publikatiebeleid overleg van start moeten gaan met de Federatie, de Raad voor de Kunst en het Departement. De situatie blijft intussen in hoge mate onbevredigend, temeer omdat de Boekmanstichting hierdoor zijn publieke funktie niet waar kan maken.

Intussen is de nieuwe huisvesting van de Boekmanstichting in het hart van de oude city van Amsterdam niet minder dan een verademing voor een Stichting die zich met kunst en kultuur bezighoudt en die op een nauwelijks voor kunstenaars en kultuurdragers geëigend industrieterrein een oneigenlijk bestaan dreigde te gaan leiden. Reeds nu is de verhoogde publieke belangstelling voor de kollekties van de Boekmanstichting een hoopvol teken. De sobere restauratie van een deel van het nogal verwaarloosde neo-gotische gebouw van de voormalig Rooms-Katholieke Openbare Leeszaal, eigendom van de Nederlandse provincie van de paters Jezuïeten is mogelijk gemaakt door een aanvullende subsidie van het Ministerie van CRM.

II. BIBLIOTHEEK EN
DOKUMENTATIE
algemeen

De taak van de Stichting is het geven van advies en voorlichting op basis van verzamelde dokumentatie.

Om deze dienstverlening goed te kunnen verrichten, stelt de Stichting zich actief op ten aanzien van dokumentatie.

De bibliotheek van de Stichting is onontbeerlijk voor de verschillende vormen van advies en voorlichting. De diensten van de bibliotheek zijn dan ook in eerste instantie daarop gericht.

Als gevolg van de in de inleiding gememoreerde personeelssituatie kon slechts een gedeelte van de bibliotheekwerkzaamheden verricht worden.

Bibliotheektechnische werkzaamheden (als titelbeschrijving, annoteren, klassificeren, kaartjes tikken en nummeren, katalogiseren e.d.) moesten noodzakelijkerwijze grotendeels achterwege gelaten worden, waardoor een aanzienlijke achterstand ontstond. Daarnaast betekende de verhuizing van de Oostelijke Handelskade naar de Herengracht en de herinrichting van de bibliotheek uiteraard een totale stagnatie van de werkzaamheden. Tineke Pronk begon haar werkzaamheden in december 1977 met een tweedaags bezoek, samen met Jacqueline Dekker, aan de bibliotheek/dokumentatie-afdeling van het Ministerie van CRM. Al spoedig bleek dat, gezien de omvangrijke achterstand, 2½ dag per week ontoereikend was, zodat besloten werd tot tijdelijke uitbreiding van het aantal werkdagen op kontraktbasis van 2½ dag naar vier dagen.

Hoewel nu een deel van de "oude" achterstand is ingelopen, is er inmiddels weer een nieuwe achterstand gegroeid als gevolg van de weer ter hand genomen en toegenomen aanschaf van publikaties. Daarbij bedenke men dat het annoteren, dat voor het toegankelijk maken van de kollektie belangrijk is, noodgedwongen achterwege is gelaten.

De werkzaamheden die door de bibliotheek-medewerksters werden (en worden) verricht, zijn tezamen zeer tijdrovend. In de eerste plaats bestaan die uit het geven van advies en voorlichting aan de bezoeker(st)ers van de bibliotheek en het behulpzaam zijn bij het verzamelen en uitleenen van publikaties. Datzelfde vindt plaats naar aanleiding van telefonisch en schriftelijk gestelde vragen. Voorts worden door stafleden gestelde vragen beantwoord. Hiermee samenhangende werkzaamheden zijn het bijhouden van de administratie van het uitleensysteem en het rappeleren. Andere werkzaamheden hebben betrekking op het voorbereiden van de wekelijkse bibliotheekkommissievergadering, waar over de aanschaf van nieuwe publikaties wordt beslist en het uitvoeren van de besluiten, onder meer het doen van bestellingen. Wanneer de nieuwe publikaties binnenkomen: het maken van titelbeschrijvingen op voorlopige kaartjes die ingevoegd worden in de alfabetische katalogus (ter voorkoming van dubbelbestellingen en ter informatie van het publiek), het klassificeren, het annoteren (thans gestaakt, maar moet zo snel mogelijk weer ter hand worden genomen), het typen en kontroleren, kopiëren, nummeren, sorteren en katalogiseren van de kaartjes, het nummeren van het materiaal en het plaatsen in de kast.

Om paal en perk te stellen aan het zoeken van losse nummers van tijdschriften (in het verleden werden de tijdschriften niet ingebonden) is de laatste maanden begonnen met het uitzoeken, compleet maken en laten inbinden van het tijdschriftenbezit.

Tenslotte in het algemeen: het afhandelen van binnenkomende en uitgaande post. Dan zijn er nog belangrijke werkzaamheden, die te maken hebben met de voorbereiding van de hierna te bespreken poolvorming.

uitgangspunten

Aan het begin van de experimentele periode zijn enkele uitgangspunten voor het bibliotheek- en dokumentatiewerk geformuleerd (bijlage 3: bibliotheek/dokumentatiefunctie: enkele uitgangspunten). Het eerste uitgangspunt had betrekking op het streven naar een hoge gebruikswaarde voor verschillende gebruikerscategorieën en gebruiksdoelen. Als implicaties van de keuze van dit uitgangspunt werden aangegeven:

- (a) dat bij het verzamelbeleid, naast het streven naar een evenwichtige kollektie tevens de (potentiële) vraag een criterium voor de selectie van het te verzamelen materiaal dient te zijn;
- (b) dat het verzamelde materiaal optimaal toegankelijk dient te worden gemaakt;
- (c) dat er een zeer actief beleid gevoerd dient te worden om het verzamelde materiaal onder de aandacht van beleid, veld en wetenschap te brengen.

Na wat hiervoor over oude en nieuwe achterstanden is opgemerkt, zal het geen verbazing wekken dat het onmogelijk was om in de eerste 11 maanden van de experimentele periode al deze punten optimaal te realiseren. Een hoge gebruikswaarde is steeds het doel van de werkzaamheden geweest, maar als gevolg van de achterstanden en de late invulling van vakatures, was het niet mogelijk om bij de punten (a) en (b) meer te doen dan het hoogstnoodzakelijke, terwijl punt (c) nog niet ter hand genomen kon worden.

Het publikatiebeleid, dat overigens natuurlijk niet alleen de bibliotheek betreft, is, zoals in de inleiding reeds is opgemerkt, noodgedwongen blijven liggen. Er is besloten om eerst de bibliotheek en dokumentatie intern goed op orde te krijgen na de verhuizing en na de volledige invulling van de vakatures. Op betrekkelijk korte termijn zal weer een aanwinstenlijst worden verspreid.

De Boekmanstichting heeft een vrij ruime kollektie van geschriften op het terrein van kunst en cultuur. Nadat er een tijd lang stagnatie is geweest in de aanschaf is deze activiteit sinds december 1977 weer ter hand genomen. De hoofdvelden uit de systematische katalogus geven het terrein aan waar de Boekmanstichting zich ook in de experimentele periode op richt. De bibliotheekkommissie, bestaande uit bibliotheekmedewerkers en stafleden, bepaalt welke publikaties worden aangeschaft. De kommissie vergadert wekelijks.

Het tweede uitgangspunt was dat de bibliotheek van de Boekmanstichting geen werkzaamheden moet doen die elders al goed worden uitgevoerd. Dat heeft betrekking op zowel de keuze van het aandachtsterrein als op de vele uitvoerende "detail-"werkzaamheden op dat gebied (bijvoorbeeld als bepaalde publikaties al elders worden geannoteerd, is het efficiënter om de resultaten daarvan over te nemen; de Boekmanstichting kan zich dan bepalen tot die publikaties die, al dan niet na vooraf gemaakte afspraken, niet elders worden geannoteerd).

Springend punt hierbij is de relatie met andere vergelijkbare instellingen, de zogenaamde poolvorming. Gedurende het eerste deel van de experimentele periode zijn hiertoe enige aanzetten gedaan. Er is met vertegenwoordigers van de afdeling Bibliotheek en Dokumentatie van het Ministerie van CRM nagegaan wat de mogelijkheden zijn van het hanteren van een gezamenlijk categorieënsysteem, zodanig dat de publikaties en fiches op handige wijze uitgewisseld kunnen worden en in hetzelfde systeem kunnen worden opgenomen. Het ligt in het voornemen om, na een eerste fase die beperkt zal blijven tot de Boekmanstichting, het Ministerie van CRM en, waarschijnlijk, de NSKV de pool uit te breiden met nog andere bibliotheken en dokumentatiecentra.

Het Ministerie van CRM hanteert een systeem dat is afgeleid van de Universele Decimale Classificatie (UDC) en wel van de Nederlandstalige verkorte versie daarvan. De Boekmanstichting heeft een eigen systematische katalogus. Dit systeem is in de loop van de jaren binnen de Boekmanstichting ontwikkeld, enerzijds reagerend op de wensen van de gebruikers, anderzijds op grond van het aanbod van sociaal-wetenschappelijke literatuur met betrekking tot kunst en cultuur.

Er zijn een aantal overlappingen, categorieën en trefwoorden, die zowel door het Ministerie van CRM als door de Boekmanstichting worden gehanteerd, maar er zijn ook categorieën die slechts door één van beiden worden gehanteerd. Er wordt op dit ogenblik nagegaan in hoeverre beide systemen zodanig aangevuld kunnen worden, dat bij de overgang naar een gezamenlijk systeem geen van beide partners koncessies hoeft te doen op het punt van de gebruikswaarde van zijn bezit voor de gebruikersgroeperingen.

Aan het tot stand brengen van een pool, met als voorwaarde de overgang op één systeem dat zowel door het Ministerie van CRM als door de Boekmanstichting wordt gebruikt, zijn duidelijke voordelen verbonden. Het is in het belang van de gebruikers en het is efficiënt. Het realiseren van dit streven vergt echter arbeidstijd. Het zal uit het voorgaande duidelijk zijn dat de Boekmanstichting daarover in deze fase te klagen heeft.

Het verzoek van de Raad van Europa, via het SBCZ van het Ministerie van CRM aan de Boekmanstichting gedaan om betrokken te worden bij een internationaal dokumentatieproject, ligt geheel in de lijn van de Boekmanstichting. In dit verband kan ook gewezen worden op de voorbereidende besprekingen om te komen tot een Nederlandstalige Thesaurus, een project waaraan elders in dit verslag uitvoeriger aandacht wordt besteed.

Het derde uitgangspunt van de Boekmanstichting was dat binnen het bibliotheek- en dokumentatiewerk zoveel mogelijk gestreefd moet worden naar het vermijden van routinematige standaardwerkzaamheden bij de vaste bezetting.

Nu is het onvermijdelijk dat het opbouwen van een informatieverzameling met een hoge gebruikswaarde een hoeveelheid standaardwerkzaamheden impliceert, die toch in eerste instantie opgevangen moeten worden door de vaste bezetting. Die vaste bezetting moest ingewerkt worden en ervaring opdoen voordat bekeken kon worden voor welke werkzaamheden aanvullende en tijdelijke arbeidskracht moet worden ingeschakeld. Bovendien speelt hierbij de financiële ruimte een dwingende rol. Op korte termijn zullen besprekingen hierover in het bestuur van de Stichting en vervolgens op het Departement gevoerd moeten worden.

dokumentatie

Na het vertrek van dokumentalist Meine Fernhout op 1 augustus 1977 was de dokumentatie van de Boekmanstichting geheel ortmand. Medio december werd dit vakuum tijdelijk opgevuld door Ineke van Hamersveld, die aangesteld werd als dokumentaliste voor 3 dagen per week.

Ineke van Hamersveld hield zich bij de Boekmanstichting bijna uitsluitend bezig met dokumentatiewerkzaamheden ten behoeve van enkele projekten van stafleden. Informatie daarover wordt bij de verslaggeving over deze projekten gegeven.

In deze periode heeft ook Anita van der Brugghen enkele taken uitgeoefend die op het terrein van dokumentatie liggen (het kunstprijzenprojekt).

Op grond van de ervaringen, opgedaan met de werkzaamheden van Ineke van Hamersveld, is de taakomschrijving voor de dokumentalist gewijzigd.

Er wordt nu gezocht naar een dokumentalist(e) die zich in zijn/haar werk bezig zal gaan houden met het opsporen, verzamelen en toegankelijk maken van dokumentair materiaal ter ondersteuning van de algemene kollektievorming en ten behoeve van kortlopende studies en adviezen van de wetenschappelijke staf, en daarnaast betrokken zal worden bij het geven van voorlichting over de aanwezige dokumentatie.

III PROJEKTEN EN ADVIEZEN STAF

Algemeen

De ervaring met het advieswerk van de staf van de Boekmanstichting in het eerste jaar van de experimentele periode leidt tot de volgende algemene konklusies:

1. Het komt nog steeds regelmatig voor dat informatie wordt gevraagd over de nieuwe taakstelling van de Boekmanstichting. Er is veel publiciteit geweest over mogelijke opheffing van de Stichting, terwijl over de hernieuwde opbouw en taakstelling vrijwel niets is gepubliceerd. Dit laatste bleek onlangs nog eens duidelijk uit vragen in de Kamercie van CRM, waaruit bleek dat deze niet op de hoogte was van de ontwikkelingen in 1977 en daarna.
2. Er is een grote hoeveelheid verzoeken binnengekomen, die nog verband hielden met vroegere werkzaamheden. Dit is een gebruikelijke zaak bij adviesinstituten, waar men veelal werkt met een betrekkelijk vaste kern van adviesvragers op velden, waarop het adviesbureau gespecialiseerd is.
3. Er zijn duidelijk te onderscheiden adviseursrollen. Enerzijds deelname aan kommissiewerk, waarin de medewerker van de Boekmanstichting met een aantal anderen een gezamenlijk werkstuk maakt, anderzijds de individuele bezigheid van het zelfstandig adviseren in de vorm van een rapport, en het schrijven van artikelen of zelfs boeken.
Advies en voorlichting vindt ook plaats middels lezingen en voordrachten.
4. Sinds de Boekmanstichting op een centrale plaats is gevestigd, weten ook studenten van verschillende onderwijsinstellingen de Boekmanstichting beter te vinden.

Er wordt daardoor ook vaak advies gevraagd aan leden van de staf. Onderzoek in de museumsektor is blijkbaar zo populair dat studenten van de Reinwardt Academie, die in een bepaald museum stage lopen, regelmatig gevraagd worden om die stage te benutten voor een soort publieksonderzoek (Museum Kröller-Müller, Bijbelmuseum). Voor de opzet en uitwerking daarvan wordt dan vaak weer een beroep op de Boekmanstichting gedaan.

5. Tijds- en personeelsgebrek maakt het onvermijdelijk dat verzoeken om advies worden afgewezen; zo enigszins mogelijk worden de aanvragers dan doorverwezen naar een andere gespecialiseerde instelling. Het is echter onvermijdelijk, dat de Boekmanstichting bij het voortduren van deze onaangename situatie het odium krijgt van een instituut dat niet beantwoordt aan de eisen die vanuit het veld aan de Stichting worden gesteld.
6. De stafmedewerkers zijn pragmatisch bezig op bepaalde, veelal door ervaring en traditie bepaalde terreinen. Andere voor de hand liggende terreinen op het ruime gebied van kunst en cultuur krijgen geen of onvoldoende aandacht. Het is nodig dat een terreinverkenning plaatsvindt, prioriteiten worden bepaald en termijnplanning wordt ter hand genomen.

Mengelwerk

Een groot aantal uitgebrachte adviezen behoren tot de routine van de stafleden en worden meestal mondeling of door middel van een brief uitgebracht. Ook hebben stafleden bestuursfuncties die voortvloeien uit en een onderdeel vormen van hun adviseursfunctie. Een volledige opsomming van dit kortlopende advieswerk is ondoenlijk, maar om een indruk te geven van de grote omvang ervan en het relatief sterker geworden beslag dat dit werk op de stafleden legt, volgen hier een aantal voorbeelden:

Gratis naar musea

Sinds enige tijd zijn de Nederlandse Rijksmusea op woensdag gratis toegankelijk. Deze gratis toegang wordt door de Minister van CRM gezien als experiment. Op eigen initiatief is de Boekmanstichting begonnen statistisch materiaal te verzamelen over de effecten van deze gratis toegang. Hierbij worden tevens betrokken de ervaringen van het Arnhems Gemeentemuseum, dat al sinds eind 1970 een permanente gratis toegang kent.

Bovendien wordt gespeurd naar materiaal uit Engeland, waar tijdens de regering Heath een toegangsprijs voor de musea werd ingevoerd, een maatregel die door de daaropvolgende regering Wilson weer ongedaan werd gemaakt. Inmiddels wordt dit eigen initiatief ondersteund door een verzoek van het Ministerie van CRM om materiaal over gratis toegang te verzamelen. Ook aan de Culturele Raad van de provincie Zeeland is mondeling advies uitgebracht over deze materie.

Een groter onderzoek naar de gratis toegankelijkheid van het Amsterdams Historisch Museum wordt afzonderlijk hierna besproken.

Rembrandthuis

Vanuit het Rembrandthuis bereikte de Boekmanstichting het verzoek om een opzet te maken voor een klein en beperkt publieksonderzoek, om na te gaan welke gebezigde publiciteitsmiddelen het meest effectief zijn gebleken. Dit alles om gebruikt te worden bij een heroverweging van een publiciteitskampagne, die noodzakelijk lijkt te zijn door teruglopende bezoekersaantallen. Voor een museum, dat het vrijwel zonder subsidie moet doen, een zeer ernstige zaak.

Evaluatie diaprogramma Archeologisch Museum te Amsterdam

Een werkgroep van het Archeologisch Museum wilde een beknopt publieksonderzoek doen om na te gaan welke reacties dit publiek had op een diaprogramma gewijd aan de Olympische Spelen in de Griekse Oudheid en de Atheense Vrouw. Peter Brunsmann heeft in enkele gesprekken adviezen gegeven over de opzet van een dergelijk onderzoek. Het onderzoek is overigens niet doorgegaan.

DOKUMENTA Kassel

De DOKUMENTA Kassel is een van de belangrijkste overzichten van nieuwe ontwikkelingen in de beeldende kunst, die elke vier jaar plaatsvindt. Tijdens de DOKUMENTA 1977 heeft een onderzoeksgroep onder leiding van Dr. Volker Rattemeyer onderzoek gedaan naar de reacties van het publiek en van kunstenaars op de DOKUMENTA.

Deze onderzoeksgroep verzocht Peter Brunsmann om advies over de opzet van dit onderzoek en om gegevens over publieksonderzoek in Nederland. Die verzoeken zijn gehonoreerd en wanneer de ruwe resultaten van het onderzoek bekend zijn, zal Peter Brunsmann hierbij kritische kant-

tekeningen maken en opnieuw advies uitbrengen. Het lijkt van groot belang dat de Boekmanstichting betrokken blijft bij dit Duitse publieksonderzoek, dat waarschijnlijk zal worden voortgezet bij volgende DOKUMENTA'S.

Museumvereniging - publieksonderzoek

In verband met de cursus "Museum Open" georganiseerd door de Nederlandse Museumvereniging werd de Boekmanstichting verzocht een korte bijdrage te leveren over publieksonderzoek.

Voorts werd gevraagd om een "wetenschappelijk verantwoord vragenpakket" samen te stellen, gericht op de analyse van het museumbezoek in ons land. Het was de bedoeling van de vragers om een standaardpakket aan vragen binnen te krijgen aan de hand waarvan de musea verder naar eigen goeddunken vragen aan het publiek zouden kunnen stellen. P. Brunsmann en Otto Valkman achtten zulks in principe doenlijk, maar waren van mening dat het isoleren van vragen uit een geheel van een onderzoeksvoorbereiding, gegevensverzameling, uitwerking en rapportage, en dat ook bezien in de kontekst van een museumbeleid, niet juist was. Op 21 december 1977 hielden Peter Brunsmann en Otto Valkman voordrachten op de bijeenkomst van de sektion museavorlichting van de Nederlandse Museumvereniging gewijd aan het onderwerp "Onderzoek onder het Museumpubliek".

De afdeling voorlichting van de Museumvereniging heeft Peter Brunsmann en Otto Valkman verzocht om op een korte konferentie van twee dagen, nadere inleidingen te houden over het onderwerp publieksonderzoek. Deze zal plaatsvinden op 5 en 6 oktober a.s.

Taller de Montevideo

Taller de Montevideo is een groep die in januari 1977 een projekt heeft georganiseerd in het Stedelijk Museum te Amsterdam, onder de titel Proposition 10. Daarbij hebben zij met behulp van een vragenlijst gegevens verzameld over het publiek en zijn reakties. September 1977 werd de Boekmanstichting (Peter Brunsmann) benaderd met een verzoek om advies over de financiering en organisatie van de verwerking en de rapportage van deze gegevens. In enkele gesprekken is ingegaan op de vragenlijst, op de achtergronden van het projekt, de steekproeftrekking, en de mogelijkheden van verwerking. Onder meer is geadviseerd contact op te nemen met het Stafbureau Culturele Zaken van het Ministerie van CRM. Dit advies is opgevolgd.

With and about people

Buky Grinberg is een beeldend kunstenaar die zich in zijn projekten sterk bezig houdt met het publiek. Bij zijn performance in het Stedelijk Museum heeft hij met behulp van een 35-tal dansers en danseressen (onder meer van het Nationaal Ballet) getracht om direkte konfrontaties te krijgen tussen dansers en publiek en het publiek onderling. Hij heeft de Boekmanstichting benaderd met de vraag hem meer inzicht te verschaffen over de reakties van het publiek op deze performance. Peter Brunsmann heeft hem geadviseerd over diverse aspecten van de relatie tot het publiek en de vraag in hoeverre een beknopt explorerend onderzoek mogelijk is.

Werkplaats Van Goghmuseum

In 1975 vond in het Rijksmuseum Vincent van Gogh een creatieve tiendaagse plaats onder de titel "per expressie". De Boekmanstichting heeft toen op verzoek een enquête georganiseerd onder de bezoekers van deze manifestatie.

De resultaten hiervan zijn aan het museum gerapporteerd. Zij konden worden geïnterpreteerd als een ondersteuning van de werkwijze zoals die door de werkplaats wordt uitgevoerd. Voor de werkplaats werd het noodzakelijk geacht dat men in de vorm van een soort beleidsnota zijn activiteiten in een wat breder kader plaatste. De Boekmanstichting (Otto Valkman) is door nadere analyse van het materiaal uit 1975 en door deel te nemen aan een grote serie gesprekken behulpzaam geweest bij de opzet en uitwerking van genoemde nota, die binnenkort zal verschijnen.

Kraaien in een Korenveld

In het boekje "Anders Zien" van John Berger c.s. wordt een foto getoond van het schilderij "Kraaien in een Korenveld" van Vincent van Gogh. Men schrijft: kijk er goed naar en sla nu de bladzijde om. Opnieuw staat daar een afbeelding van "Kraaien in een Korenveld", echter nu met de vermelding dat dit het laatste schilderij is dat de schilder heeft gemaakt voordat hij zelfmoord pleegde. Berger stelt dat de toeschouwer door deze extra informatie het schilderij in een andere belevingsdimensie gaat plaatsen. Sophie Meilof-Oonk (docente methodologie aan het Nuts-seminarium van de Universiteit van Amsterdam) en Otto Valkman hebben deze Berger-hypothese trachten te toetsen met studenten kultuurpedagogiek als proefpersonen.

Otto Valkman heeft daarna in een drietal kolleges de resultaten van het experiment besproken en aan de hand van "Queuen voor de Nachtwacht" een inleiding gehouden over onderzoek in musea.

Contactorgaan Nederlandse Orkesten

In 1975 verscheen bij de Boekmanstichting de studie Muziek en Publiek, een trendrapport over de belangstelling van de Nederlandse bevolking voor de serieuze muziek.

Eén van de konstateringen in deze studie was dat de verrichte onderzoeken in de muzieksektor niet vergelijkbaar waren, omdat steeds weer andere vragen op andere plekken gesteld werden. Bovendien was het onderzoeksbeleid voor de muzieksektor te weinig gekoördineerd en te incidenteel. In het najaar van 1977 voerde de afdeling Kijk- en Luisteronderzoek van de N.O.S. een onderzoek uit naar radiobeluistering waarbij een steekproef van 10.000 Nederlanders werd ondervraagd. Deze 10.000 steekproef zal elk jaar opnieuw worden getrokken en elk jaar zullen vragen over radiobeluistering opgenomen worden. Het Contactorgaan en de Boekmanstichting zagen in dit onderzoek een goede mogelijkheid om meer trendmatige gegevens over concertbezoek en interesse in serieuze muziek te verkrijgen. Aangezien de N.O.S. een aantal orkesten onder zijn beheer heeft, is zij als zodanig aangesloten bij het Contactorgaan. Hierdoor was het mogelijk dat het C.N.O. een beroep deed op de N.O.S. om een aantal vragen die voor hen van belang leken in de vragenlijst op te nemen. De Boekmanstichting heeft zorg gedragen voor de formulering van de vragen en heeft het overleg met de N.O.S. gevoerd. Doordat echter de druk op de dienst Kijk- en Luisteronderzoek van de zijde van de omroepverenigingen erg groot was ten aanzien van deze vragenlijst zijn uiteindelijk de verzoeken van Het Contactorgaan niet gehonoreerd. Ten aanzien van 2 vragen (bezoek concert en luisteren naar serieuze muziek op de radio) zijn door de Boekmanstichting een aantal kruistabellen voorgesteld, die thans door de N.O.S. worden samengesteld. De bedoeling is dat deze procedure elk jaar herhaald wordt, zodat een trendmatige ontwikkeling in concertbezoek en beluistering van serieuze muziek op de radio kan worden verworven.

(Bijlage 4: brief aan de N.O.S. d.d. 30 maart 1978)

Reakties van abonnees op nummers van Openbaar Kunstbezit

Openbaar Kunstbezit wilde door middel van een groepsgesprek met een aantal abonnees meer inzicht krijgen in hun meningen over recente publikaties van Openbaar Kunstbezit. De Boekmanstichting (Peter Brunsmann) werd hierover benaderd. Peter Brunsmann heeft voorlopig een mondeling advies uitgebracht.

Op verzoek van de Federatie van Kunstenaarsverenigingen heeft Peter Brunsmann, mede dankzij de dokumentatie van de afdeling Toneel en Letteren van CRM een gedetailleerd overzicht opgesteld van het gesubsidieerde Nederlandstalige toneel in de periode 1965-1976, in verband met "subsidievoorwaarde 19". Het rapport is uitgebracht in juni 1977.

Peter Brunsmann maakte gedurende enige maanden deel uit van een begeleidingsgroep van de Stichting Vrouwen in de Beeldende Kunst, om te adviseren bij het sociologisch onderzoek naar de positie van de hedendaagse vrouwelijke beeldende kunstenaars in Nederland. De adviesrelatie is beëindigd omdat in de achterban van de Stichting bezwaren rezen tegen de deelneming van een man aan het werk van de Stichting.

Anita van der Brugghen en Peter Brunsmann verstrekten nog, in het kader van een korte studie naar ongelijke kansen voor mannen en vrouwen in de schilderkunst, gegevens over namen en geslacht van de juryleden van de Koninklijke Prijs voor de Vrije Schilderkunst.

Adviezen werden gegeven aan Maarten Regouin in verband met zijn rapportage in opdracht van het Ministerie van CRM over een projekt van de

Stichting IJ in Enschede. Het rapport onder de titel "Kijk onze wijk, hoe mooi is de Velve-Lindehof" is uitgebracht aan de Stuurgroep van het Praktijkonderzoek Beeldende Kunst.

Medewerking is door Peter Brunsmann verleend aan een experiment van onderlinge relatie tussen de bewoners van de gerestaureerde monumentenwijk Bergkwartier in Deventer. Het projekt, uitgevoerd door de beeldend kunstenaar Nicolaus Urban, werd gesubsidieerd uit de experimentenpot van CRM.

Een enquête onder muzikleraren van scholen voor LBO en HAVO/VWO in de provincie Utrecht over schoolconcerten is in zijn opzet begeleid door Peter Brunsmann.

Het Stafbureau Culturele Zaken van CRM heeft de Boekmanstichting gevraagd te adviseren over een onderzoek van het ITS te Nijmegen naar het functioneren van de Plastics Werkplaats Nederland.

Een verzoek van de Rotterdamse Kunststichting om een onderzoek in te stellen onder de bewoners van Rotterdamse wijken die betrokken waren bij een reizende tentoonstelling over volkswoningbouwmonumenten moest worden afgewezen in verband met de gewijzigde taakstelling van de Boekmanstichting. Wel heeft Peter Brunsmann een adviserende rol gespeeld bij dit projekt en kontakten gelegd tussen de Rotterdamse Kunststichting en de afdeling Bouwen en Wonen van het Sociologisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam.

Voor studenten van de lerarenopleiding van de Akademie voor Beeldende Kunsten in Arnhem hield Peter Brunsmann een voordracht over sociaal-wetenschappelijk onderzoek in de kunstsektor en de funktie van de Boekmanstichting.

Met het oog op de begeleiding van het sociaal-wetenschappelijk onderzoek dat door het IVA wordt uitgevoerd naar het funktioneren van STAD radio Amsterdam maakt Otto Valkman deel uit van het dagelijks bestuur van deze regionale omroep. Het is tevens zijn taak de onderzoeksresultaten te vertalen voor de redaktie van STAD.

Annelies Schrijnen - van Gastel heeft op grond van haar specialistische gerichtheid op het terrein van de dans een groot aantal werkzaamheden verricht die voortvloeien uit de dansonderzoeken van enkele jaren geleden. Zo is zij sinds januari 1978 voorzitter van de Commissie Dans van de Amsterdamse Kunstraad, nadat zij een bijdrage had geleverd aan de taakformulering ten behoeve van een Dans Informatie Centrum. Op grond van haar rapport "Sociale problematiek van de ex-danser" (1975) is zij door het Centraal Dansberaad in maart 1977 benaderd om deel te nemen aan beraad over de sociale begeleiding van ex-dansers. Sinds april 1977 werkt deze kerngroep aan de taakstelling voor een "Sociaal Instituut voor de (ex-)danser".

Een verzoek van de Federatie om inventarisatie van de problemen van kleine dansgroepen zal binnenkort resulteren in een artikel in het tijdschrift "Muziek en Dans". Een andere vraag van de Federatie, een overzicht samen te stellen van de voorzieningenstructuur op het terrein van de dans, is blijven rusten in afwachting van de op stapel staande Beleidsnota van de Raad voor de Kunst en de herstruktureringplannen van CRM ten aanzien van deze voorzieningen.

Grote projecten

Kulturele Eudised

De Boekmanstichting is door het Stafbureau Culturele Zaken van CRM gevraagd te participeren in een projekt van de Raad voor Europa. Het betreft het kulturele Eudised-projekt, (European Documentation and Information System for Education) dat in dit geval niet op onderwijs maar op kultuur betrekking heeft. De bedoeling is dat, met behulp van een komputerprogramma dat ontwikkeld is voor het onderwijsbulletin, een databestand wordt ingericht van ongeveer 250 lopende en afgesloten onderzoeken. Daarbij zal mede gebruik worden gemaakt van de Thesaurus Développement Culturel van Jean Viet.

Aan de Boekmanstichting is gevraagd om, in samenwerking met het Ministerie van CRM, Afdeling Dokumentatie, een aantal "proefbeschrijvingen" te maken. Het ligt in de bedoeling om, als de diverse landen hun proefbeschrijvingen hebben gemaakt, de betrokkenen in Straatsburg bijeen te roepen om eventueel gerezen problemen door te spreken en op te lossen. Daarna zouden dan de definitieve beschrijvingen worden gemaakt.

Peter Brunsmann heeft, in samenwerking met de genoemde afdeling, een aantal projekten geselecteerd en beschreven. De "worksheets" zijn toegezonden aan het Ministerie van CRM, Afdeling Internationale Betrekkingen, die ze vervolgens naar de Raad van Europa heeft gestuurd.

Nederlandstalige Thesaurus

Vanaf 1973 heeft de Boekmanstichting zich bezig gehouden met het onderwerp Thesaurus voor de kultuur, en sinds 1974 met de gedachtenontwikkeling over een Nederlandstalige variant van de Thesaurus. Binnen de Stichting heeft met name Pim Fenger zich intensief met dit onderwerp bezig gehouden.

In de tweede helft van 1977 zijn over dit onderwerp gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van het Belgische Ministerie van Nederlandse Cultuur en de Universiteit van Gent. Die leidden tot de voorbereiding van een vergadering die 19 en 20 januari 1978 in Gent werd gehouden. Er werd aan deelgenomen door vertegenwoordigers van het Belgische Ministerie van Nederlandse Cultuur en het Nederlandse Ministerie van CRM, en door verdere potentiële gebruikers van de Thesaurus uit België en Nederland.

De Boekmanstichting was op deze bijeenkomst vertegenwoordigd door Pim Fenger en Peter Brunsmann. Fenger was een van de inleiders met een voordracht getiteld: "De reikwijdte van een Thesaurus 'Développement Culturel', (begrip en gebruikers)". Op deze bijeenkomst werden tevens afspraken gemaakt met betrekking tot het gebied dat de Thesaurus moet bestrijken en de doelgroepen die bereikt moeten worden. Ook de aansluiting bij de Thesauri van de Raad van Europa en de UNESCO is aan de orde geweest evenals de instelling van een begeleidingskommissie.

Handboek beeldende kunst

Binnen de sektor beeldende kunst bestaat een duidelijke behoefte aan een landelijk handboek beeldende kunst: een overzicht van adressen van personen en organisaties alsmede van regelingen op het terrein van de beeldende kunsten, met daarbij in aanzet een beknopte verwijzing naar vergelijkbare data en databronnen op andere terreinen van amateuristische en professionele kunstbeoefening. Hierover zijn in de afgelopen jaren in enkele provincies brochures verschenen die enige dokumentatie gaven, vooral gericht op de betreffende provincie. Naar deze uitgaven bleek grote vraag te bestaan met het gevolg dat veel aanvragers teleurgesteld moesten worden.

Het 'handboek beeldende kunst' van het Kunstcentrum Brabant, met een oplage van 1.000 exemplaren, was binnen enkele weken uitverkocht en sindsdien zijn nog ongeveer 4.000 aanvragen genoteerd.

Binnen de sektor van de beeldende kunst is nu de wens ontstaan om te komen tot een handboek dat naast landelijke gegevens ook gegevens over de diverse provincies bevat. De Stichting Nationaal Overleg voor de Gewestelijke Cultuur, waarbij de kulturele raden van de provincies zijn aangesloten, wil op zo kort mogelijke termijn de totstandkoming van een dergelijk handboek bevorderen. Ook de Federatie van Kunstenaarsverenigingen bevordert dit streven, omdat zo'n handboek veel arbeid en geld zal kunnen besparen. De Federatie signaleert ook een behoefte aan een handboek in andere kunstsectoren. Zij wil de produktie van een handboek beeldende kunst zien als een experiment dat, indien het slaagt, gevolgd zou kunnen worden door handboeken in andere sectoren.

Het N.O.G.C. en de Federatie zijn van mening dat de Boekmanstichting de meest aangewezen instantie is om een centrale bijdrage te leveren voor de totstandkoming van dit handboek. Het Kunstcentrum Brabant is bereid om haar dokumentatiesysteem over te dragen aan de Boekmanstichting.

Bestuur en staf van de Boekmanstichting hebben verklaard, dat de uitgave van een dergelijk handboek geheel binnen de lijn van de dokumentatievoorlichtingsfunctie van de Boekmanstichting ligt, dat zij het projekt belangrijk achten en dat de Boekmanstichting, in de persoon van Peter Brunsmann, het projekt mee zal helpen voorbereiden en uitvoeren indien de daarvoor benodigde financiële middelen kunnen worden gevonden, en een uitgever bereid gevonden wordt om de publikatie en het verspreiden daarvan voor zijn rekening te nemen.

Er is een gesprek gevoerd met de Staatsuitgeverij, die zich in principe bereid heeft verklaard om de uitgave te verzorgen, indien overeenstemming gevonden kan worden met alle betrokkenen.

De Staatsuitgeverij heeft in april een prijsopgave gezonden die thans in behandeling is.

Kunstprijzen

De Afdeling Voorlichting Buitenland, Studiebezoeken en Kongreszaken van de Centrale Afdeling Internationale Betrekkingen van het Ministerie van CRM heeft in oktober 1977 de Boekmanstichting gevraagd om een overzicht op te stellen van prijzen en onderscheidingen die op het terrein van de cultuur in Nederland worden uitgereikt. De Boekmanstichting (Anita van der Bruggen en Peter Brunsmann) is op dit verzoek ingegaan. Er bestond in Nederland geen centraal punt waar een dergelijk overzicht voorradig was. In de eerste fase van het projekt zijn enkele grote organisaties benaderd met het verzoek om inlichtingen. Daaruit bleek dat het opstellen van een dergelijk overzicht ook praktische waarde zou hebben voor veldorganisaties. Van deze instanties ontvingen wij slechts enkele gegevens. Anita van der Bruggen heeft zich vervolgens gewend tot de provinciale besturen en de afdeling kulturele zaken van gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. Het heeft relatief lang geduurd voordat de antwoorden binnen kwamen. 2 januari 1978 is een interim-verslag opgesteld dat aan diverse organisaties is toegestuurd, met het verzoek om aanvullingen en korrekties. Te zijner tijd zal een nieuw, verbeterd, overzicht worden samengesteld. (Bijlage 5: interim-verslag 2-1-'78).

De Appel

Eind 1976 heeft de Amsterdamse Kunstraad een kommissie ingesteld die haar een rapport zou moeten uitbrengen over de aard van de activiteiten en het funktioneren van Galerie De Appel, dit op verzoek van de Amsterdamse Gemeenteraad, die onvoldoende inzicht had in De Appel. De kommissie bestond uit zes personen, onder wie van de Boekmanstichting Peter Brunsmann.

Het rapport, samengesteld door Walter Barten, Peter Brunsmann, Frans Haks, Rob Huisman en Rob van Tour, is uitgebracht in het najaar van 1977 en zal door de Amsterdamse Kunstraad binnenkort worden gepubliceerd.

De Gemeenteraad heeft de eerste van de acht aanbevelingen van het rapport overgenomen. De overige aanbevelingen worden nog in de Kunstraad en de kommissie voor de kunstzaken van de Gemeenteraad behandeld.

(Zie ook "De Appel onderzocht", een artikel van Peter Brunsmann in het Informatiebulletin van de Amsterdamse Kunstraad, november 1977, nr. 3).

(Bijlagen 6 en 7: rapport en art. in Informatiebulletin).

Ruimtelijke Vormgevers

Een van de studies die de Boekmanstichting in het kader van het grote beeldende kunstonderzoek in opdracht van het Ministerie van CRM heeft uitgevoerd, is die naar "Nieuwe Beroepsposities van Beeldende Kunstenaars". In dat onderzoek werden ook ruimtelijke vormgevers betrokken. De studie werd verricht door Jan James. Hij heeft in de jaren 1973 en 1974 allerlei dokumentair materiaal verzameld. Voorts heeft hij een enquête gehouden onder bijna 70 van deze ruimtelijke vormgevers. Jan James heeft in 1975 de Boekmanstichting verlaten zonder dat het tot een verslag is kunnen komen met een overzicht van de resultaten van zijn onderzoek.

Het Ministerie van CRM, de Stafafdeling Culturele Zaken, heeft in oktober 1977 aan de Boekmanstichting verzocht om na te gaan "of er nog iets met dit materiaal gedaan zou kunnen worden".

Peter Brunsmann heeft zich op verzoek van Bestuur en staf met dit materiaal en met deze vraag bezig gehouden.

Het dokumentair materiaal over de ruimtelijke vormgevers, althans het gedeelte dat op dit ogenblik aanwezig is op de Boekmanstichting, was niet systematisch ingedeeld en niet volledig. Als geheel is het aanwezige materiaal uiteraard sterk gedateerd.

Er is bovendien nogal wat materiaal, onder meer vele interviews, zoekgeraakt.

De Boekmanstichting is er nog niet in geslaagd op korte termijn een rapportage te verzorgen. Het nũ rapporteren van dit merendeels verouderd materiaal, zonder aan te geven op welke punten inmiddels veranderingen zijn opgetreden, is niet verantwoord. Peter Brunsmann heeft het materiaal globaal bekeken en een keuze gemaakt van onderdelen die voor rapportage in aanmerking komen op korte termijn.

De gedateerdheid van het materiaal en de noodzaak om zicht te krijgen op de stand van zaken in de sektor op dit moment heeft de Boekmanstichting ertoe doen besluiten om een beknopt dokumentatie-projekt hierop te richten. Ineke van Hamersveld houdt zich hiermee bezig. Dit projekt heeft buiten dat het onmiddellijk ten dienste is van het projekt ruimtelijke vormgevers tevens ten doel om geïnteresseerden informatie en dokumentatie te kunnen bieden. Het ligt in de bedoeling dit materiaal te publiceren, indien mogelijk voor afgegaan door enkele overzichtsartikelen.

Peter Brunsmann is momenteel doende met het schrijven van het eerste artikel dat gewijd zal zijn aan de ervaringen met en meningen over de rol van gebruikers/bewoners.

Een verzoek vanwege het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening aan de Boekmanstichting om voorstellen in te dienen voor een onderzoek naar de visuele verscheidenheid van de woonomgeving moest in verband met de nieuwe taakstelling worden afge-
wezen.

Wel is ingegaan op verzoeken van kunstenaars om informatie over de inschakeling van beeldende kunstenaars bij de vormgeving van de leefomgeving. Ook is aan een werkgroep van de Rotterdamse Academie voor Beeldende Kunsten, die een nieuwe opleiding "Stadsinterieur" voorbereidt inzicht gegeven in de bestaande literatuur en in het door Jan James verzamelde materiaal op dit terrein.

Onder de titel "Omgeving en Kunst" schreef Peter Brunsmann een uitvoerige bespreking van het in december 1977 bij de Staatsuitgeverij verschenen boek "Kunst en Omgeving, herstructureringen en informatie over de inbreng van Beeldende Kunst in de omgeving". Deze bespreking sluit aan bij de werkzaamheden verricht voor het toegankelijk maken van het materiaal over de Ruimtelijke Vormgevers (Museumjournaal, 1978, nr. 2). Anita van der Bruggen heeft geholpen bij het leesbaar maken van de tekst.

(Bijlage 8: art. in Museumjournaal).

Tenslotte is op zijn verzoek aan Drs. Maarten Regouin advies gegeven met betrekking tot zijn onderzoeksvoorstel aan de Rotterdamse Kunststichting. Dit onderzoek betrof de bijdrage van townpainting aan de aantrekkelijkheid en variatie van het stadsbeeld.

De kroniek van het beeldend kunstonderzoek

In de loop van 1975 verzocht de Raad voor de Kunst het Bestuur van de Boekmanstichting informatie te verstrekken over het verloop van het zogenaamde "Grote Beeldende Kunstonderzoek", hetgeen werd toegezegd.

Bij het begin van de experimentele periode was Anita van der Bruggen, in een vroegere fase in samenwerking met Mathilde Boon, al doende met de procesbeschrijving, die werd gehandicapt door het onvolledig zijn van de archieven. Er is een chronologisch verslag van het verloop van het onderzoek, gebaseerd op de bestaande bestuursdokumentatie, dat nog aangevuld zal dienen te worden met gegevens over de voorbereidende werkgroepen en de begeleidingskommissie, hetgeen relatief nog veel tijd in beslag zal nemen.

Rotterdams kunstbeleid.

In het najaar van 1976 hebben Pim Fenger en Otto Valkman een onderzoek gedaan naar de dilemma's, waarvoor de bestuurlijk verantwoorde-lijken buiten de kunstinstellingen (met name de kommissie voor de kunstzaken van de gemeente-raad), alsmede de beleidsverantwoordelijken bin-n de 7 kunstinstellingen zich geplaatst zien bij de beleidsvoering in Rotterdam. Het rapport "Rotterdams Kunstbeleid, een Diagnose" verscheen in de loop van 1977.

Het rapport pleitte voor een bevolkingsonderzoek naar de waardering van de Rotterdamse bevolking voor het aanbod uit de kunstsektor. Bovendien wilden zij in dit bevolkingsonderzoek nagaan in hoeverre de gevonden beleidsdilemma's ook leefden bij de Rotterdamse bevolking. De resultaten zouden gebruikt moeten worden bij de begrotings-voorbereiding binnen de grote kunstinstellingen en in de kommissie voor de kunstzaken. Het genoemde rapport werd in vele geledingen van de Rotterdamse gemeente besproken en positief ont-vangen. Hierna kwam het verzoek de genoemde vraagstelling verder uit te werken en te komen tot een ontwerp van een vragenlijst.

In november 1977 werd een voortgangsverslag en onderzoeksvoorstel uitgebracht. De vraagstelling was hier verder uitgewerkt en verbonden met een concept-vragenlijst. Bovendien was een sekundaire analyse verricht op het "Sport- en Recreatie-onderzoek" van Rotterdam, uitgebracht in 1972. Onder de titel "Kulturele belangstelling onder Rotterdammers" werd een inzicht gegeven in het kultureel uitgaansgedrag en het thuis bewust luisteren naar muziek.

Omdat binnen de Rotterdamse Kunststichting veel belangstelling bestond voor onderzoek naar de amateuristische kunstbeoefening had men gevraagd, hierover een groot aantal vragen op te nemen. De onderzoekers wensten echter niet de vragenlijst een gigantische omvang te geven. Bovendien was in 1976 door CRM een groot onderzoek verricht naar het zelf beoefenen van bepaalde typen van kunst bij de Nederlandse bevolking. De daarin opgenomen vragen kwamen sterk overeen met de Rotterdamse wensen. Omdat in het CRM-rapport een onderscheid werd gemaakt tussen de drie grote steden en het platteland, is geadviseerd allereerst dit rapport te bestuderen en daarna te bezien welke wensen nog niet waren vervuld.

Bij het onderzoeksvoorstel was een vrij stringente tijdsfasering gevoegd, die het mogelijk moest maken dat de eerste voorlopige resultaten bekend zouden zijn bij de begrotingsvoorbereiding in juni van dit jaar.

Het voortgangsrapport is in Rotterdam kritisch ontvangen. De door de onderzoekers voorgestelde tijdsfasering kon niet worden aangehouden, doordat de werkgroep onderzoek in de kunstsektor lange tijd gewacht heeft met de bestudering van het verslag. Pas op 1 maart van dit jaar kon een eerste bespreking met de onderzoekers plaatsvinden. De kritiek van de werkgroep spitste zich vooral toe op het ontbreken van een duidelijke probleemstelling, terwijl men bovendien graag gezien had dat het onderzoek hypothesetoetsend zou zijn. Er was in de werkgroep een sterke stroming aanwezig, die zich tegen bevolkingsonderzoek keerde. Voor een deel zag men meer heil in publieksonderzoeken bij de verschillende kunstinstellingen of in de methode van open thematische groepsgesprekken. Afgesproken is, dat de onderzoekers schriftelijk op de kritiek zouden reageren, waarna eventueel nieuwe contacten kunnen worden gelegd.

Pim Fenger en Otto Valkman hebben op 25 april deze afspraak gehonoreerd.

(Bijlagen 9, 10, 11: Rotterdams Kunstbeleid, Diagnose; Rotterdams Kunstbeleid, gangverslag en onderzoeksvoorstel brief van 25 april 1978).

Creation Musicale

In opdracht van het Ministerie van CRM houdt Stichting zich bezig met een studie naar de sociaal-economische positie van komponisten in Nederland. Het onderzoeksmodel is ontwikkeld door de Raad van Europa. Het projekt wordt op identieke wijze uitgevoerd in Noorwegen, Duitsland, Engeland, België en Frankrijk. Het laatste land treedt tevens op als koördinator en rapporteur van een vergelijkende studie. Bij de Boekmanstichting wordt de studie verricht door Otto Valkman in samenwerking met Ineke van Hamersv.

De studie bevat een aantal min of meer zelfstandige onderdelen. Een eerste deel houdt zich bezig met de financiële hulp van de Rijksoverheid aan komponisten. De daar gestelde vragen kunnen met de bestaande dokumentatie vrijwel alle worden beantwoord, onder meer bestaand materiaal van het Instituut voor Overheidsuitgaven. Additionele informatie is reeds toegezegd door de betrokken ambtenaren van het Ministerie van CRM.

Een tweede deel houdt zich bezig met de administratieve en financiële structuur van het beleid in Nederland t.o.v. de scheppende toonkunsten. Hierbij gaat het om de administratieve structuur van de verspreiding van muziek. Welke instituten zijn in Nederland belast met deze hulp, wat zijn de doelstellingen en welke middelen hanteert men om aan die doelstelling te kunnen beantwoorden. Het resultaat is dat over dit onderwerp een overzichtelijke dokumentatie-map ontstaat. Deze is praktisch gereed.

Voorts wordt een algemeen overzicht gegeven van de financiële middelen die voor de kunsten in Nederland beschikbaar zijn, met name voor de muziek. Bovendien zal een beschrijving moeten worden gemaakt van de structuur van het Nederlandse Radio en TV-bestel en de plaats van de hedendaagse muziek daarin middels statistieken van programma's.

Een derde deel van de studie houdt zich bezig met de artistieke demografie en economische status van de scheppende toonkunstenaar. Hierin is opgenomen een vragenlijst voor de Nederlandse auteursrechtenorganisatie BUMA en de daarmee verbonden stichting STEMRA, die de belangen behartigt bij vastlegging op de zwarte schijf. Deze vragenlijst heeft vooral tot doel informatie te verschaffen over aantallen komponisten, hun inkomsten die voortvloeien uit de uitvoering van hun werk en de economische plaats van de (beschermd) serieuze muziek op de muzikale markt. Dit onderdeel van het onderzoek wordt enigszins bemoeilijkt door het feit dat bij inning van bepaalde auteursrechten door de BUMA geen onderscheid wordt gemaakt tussen serieuze en lichte muziek.

Bovendien wenste de Raad van Europa in het kader van deze studie 10 interviews met Nederlandse komponisten, die representatief kunnen worden geacht voor het Nederlandse komponistenbestand. Op advies van de Boekmanstichting heeft het Ministerie van CRM hiertoe een opdracht verstrekt aan de muziekjournalist Bert Blanken, die thans onder verantwoordelijkheid van de Boekmanstichting deze studie uitvoert.

Het laatste deel van dit projekt bestaat uit een ethnografische analyse van het muzikale leven in 3 steden. Hiervoor zijn gekozen Rotterdam, Apeldoorn en Heerenveen, een keuze die lijkt te voldoen aan de eis van representativiteit naar grootte en situering in Nederland.

Het gehele projekt kan waarschijnlijk nog deze zomer worden voltooid.

Kunstkrant Rijksmuseum

Een van de activiteiten van de edukatieve dienst van het Rijksmuseum is de Kunstkrant. In deze fraai vormgegeven krant worden kunsthistorische onderwerpen behandeld ten behoeve van leerlingen van het voortgezette onderwijs.

De krant is thans bezig aan zijn vierde jaargang en mag zich verheugen in een steeds stijgende oplage (thans 35000). Men kan zich zowel individueel als per groep (school) abonneren. Ondanks de hoge oplagecijfers vroeg de edukatieve dienst zich af of de doelgroep wel werd bereikt en of niet een bepaald type onderwijs onderworpen wel oververtegenwoordigd is. Ook vroeg men zich af op welke wijze de krant gebruikt wordt en welke waarde aan de inhoud wordt gehecht. Aan de Boekmanstichting werd gevraagd een onderzoek in te stellen. Otto Valkman, die eerder "Queuen voor de Nachtwacht, het Rijksmuseum en zijn bezoekers" schreef, heeft dit onderzoek verricht. De eerste twee vragen konden beantwoord worden middels een analyse van het abonneestbestand. Vanuit de giro-overschrijvingen kon een onderscheid worden gemaakt in:

1. individueel vs groepsabonnement
2. confessioneel vs openbaar onderwijs
3. nivo van onderwijs

De bevindingen van dit onderzoekje zijn vastgelegd in een nota aan de edukatieve dienst. Deze nota zal voorzien van enige wijzigingen, artikel verschijnen in het bulletin van het Rijksmuseum. De overige vragen van de Edukatieve Dienst zijn na deze rapportage als niet opportuun meer beschouwd.

(Bijlage 12: Nota Het Kunstkrantabonneestbestand)

Gratis toegang Amsterdams Historisch Museum

Het Amsterdams Historisch Museum was eind oktober begin november 1977 voor de tweede keer in zijn bestaan een week lang gratis toegankelijk. De eerste keer, in het najaar van 1976, betekende de gratis toegang een absolute bezoekerspiek. Toch stuitten de plannen van de staf van het AHM om van de gratis week een vaste traditie te maken bij het Gemeentebestuur van Amsterdam op grote, vooral financiële, bezwaren. De direktie van het AHM verzocht de Boekmanstichting, in de persoon van Otto Valkman, een publieksonderzoek in te stellen, of in ieder geval de mogelijkheden daartoe te bestuderen, om meer inzicht te krijgen in de samenstelling van het publiek tijdens de gratis week. Men hoopte dat dit inzicht een bijdrage zou kunnen zijn tot de discussie over het al of niet voortzetten van de gratis week.

Otto Valkman ontwierp een klein onderzoek naar de vraag of de gratis week een effectief propagandamiddel is voor het museum. Aan de hand van de hieraan verbonden vragenlijst werd het onderzoek door de staf van het AHM uitgevoerd. De resultaten werden door de Boekmanstichting nader geanalyseerd en in de vorm van een brief aan het AHM meegedeeld. De konklusies werden ook nog eens vervat in een korte notitie t.b.v. de discussie in de kommissie van Bijstand voor de Kunstzaken van de Amsterdamse Gemeenteraad over een motie, waarin werd gevraagd de Amsterdamse Gemeentelijke musea, evenals de rijksmusea, op woensdag gratis open te stellen.

De belangrijkste konklusie in deze notitie was: Incidentele gratis toegang is als beleidsmiddel niet geschikt om mensen naar het museum te trekken, die daar tevoren geen belangstelling voor hebben getoond. Het geeft echter wel een stimulans om opnieuw naar het museum te gaan en doet mogelijkerwijs de frekwentie van museumbezoek per individu toenemen.

(Bijlage 13: nota Gratis naar het AHM en korte samenvatting).

Fondsvorming

Fondsvorming komt de laatste tijd opnieuw in de belangstelling bij de gedachten rond herstructurering van het kunstbeleid. In een notitie van de Federatie van 1 november 1977 aan de Boekmanstichting wordt dan ook gevraagd naar een studie over dit onderwerp. Tussen de Boekmanstichting, de Federatie, de Raad voor de Kunst en het Ministerie van CRM zijn over deze studie een serie gesprekken gevoerd. Otto Valkman schreef vervolgens een nota, waarin in het kort de historische achtergrond van de behoefte aan fondsvorming werd geschetst. De nota was vergezeld van een voorlopige inventarisatie van kulturele fondsen in Nederland, verricht door Anita van der Bruggen. In de nota werd tevens een opzet gepresenteerd voor verder onderzoek, dat kon worden verricht met behulp van bestaande dokumentatie. De voorgestelde opzet werd nuttig geacht, maar wel werd gevraagd de doelstelling te verbreden in de richting van financieringsvormen van de kunst. Besloten werd dat een vergelijking zou worden gemaakt tussen de situatie van de financiering in Amsterdam, waar een algemeen fonds van de kunst bestaat, Rotterdam, waar geen fonds bestaat en de steun voor scheppende kunstenaars wordt geregeld via de sekretarie-afdeling kunstzaken en de Rotterdamse Kunststichting, en Dordrecht, waar een kulturele raad met uitvoerende bevoegdheden bestaat. Voorts zouden onderzocht worden het Fonds voor de Letteren en het produktiefonds voor de film, en deze beiden vergeleken met de structuur en reglementen van het fonds voor de scheppende toonkunst in oprichting.

(Bijlage 14: tussentijdse nota Fondsvorming).

Onderzoek en experiment in kunstonderwijs

Binnenkort valt de publikatie te verwachten van het eindrapport over de plaats die onderzoek en experiment kunnen innemen in het post-sekundair onderwijs (HBO en WO) op het gebied van muziek en theater.

Dit rapport is het resultaat van een eind 1976 door het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen aan de Boekmanstichting gegeven opdracht, die uitgevoerd is door Mathilde Boon en Annelies Schrijnen - van Gastel. In september 1977 is een tussenrapport uitgebracht "Kunsten in onderzoek. Onderzoeksfunctie in muziek- en theateronderwijs" (bijlage 15). De studie, gericht op de beantwoording van de vraag naar alternatieve mogelijkheden over de allokatie van het onderzoek en het experiment in het muziek- en theateronderwijs, was inventariserend van opzet: bestudering van literatuur en dokumentatie, gesprekken met sleutelfiguren en vergelijking met de situatie in Engeland, West-Duitsland en Zweden.

In het kader van deze studie hebben de beide stafmedewerkers onderzoeken begeleid in Groningen van drs. H. Sanders (onderzoek naar de historische uitvoeringspraktijk) en W. Goedhart (inventarisatie naar de samenwerkingsmogelijkheden HBO/WO). De beide onderzoeken zijn begeleid op verzoek van de Werkgroep Samenwerking Conservatorium - Rijksuniversiteit Groningen.

Kans voor de dans

Op verzoek van het Centraal Dansberaad heeft Annelies Schrijnen - van Gastel vanaf februari 1976 deelgenomen aan een werkgroep die de aansluiting van dansvakopleidingen op de danspraktijk bestudeerde. In het kader van die werkgroep verzamelde en bestudeerde zij literatuur en dokumentatie, voerde zij gesprekken met belanghebbenden

en voerde zij met Luuk Utrecht de eindredactie van het in september 1977 verschenen rapport van de werkgroep: "Kans voor de dans. Knelpunten in de aansluiting van het dansonderwijs op de danspraktijk" (bijlage 16). Medio 1978 volgt een verslag van de op grond van dit rapport gevoerde gesprekken met alle direkt-betrokkenen en belangstellenden. Op grond hiervan zullen enkele samenvattende artikelen verschijnen in het tijdschrift "Muziek en Dans".

Boekmanstichting

De Boekmanstichting is een sociaal-wetenschappelijk studiecentrum voor kunst en cultuur. In de uitgaven van de Boekmanstichting worden publikaties uitgebracht op dit terrein van sociaal-wetenschappelijk onderzoek en documentatie.

Adres:

Herengracht 415

Amsterdam

Telefoon (020) 24 37 37